Meedoen met Meedoen

Een selectie van de meest succesvolle
en bruikbare praktijkvoorbeelden uit het
programma Meedoen alle Jeugd door Sport

MEEDOEN
ALLE JEUGD
DOOR SPORT

INLEIDING

Meedoen alle Jeugd door Sport (klik hier voor de **website**) was een programma van het Ministerie van VWS, NISB, NSA, 9 sportbonden, 11 gemeenten en ruim 500 verenigingen. In de periode 2006-2010 hebben alle betrokkenen zich ingezet om jeugd uit achterstandswijken aan het sporten te krijgen en te houden. Dit heeft ruim 27.000 nieuwe jeugdleden opgeleverd voor de georganiseerde sport.

Naast ledenwinst heeft het programma ook tot andere resultaten geleid. Zo zijn de deelnemende verenigingen over het algemeen intern versterkt en hebben ze hun oriëntatie uitgebreid tot buiten de grenzen van het sportpark of de muren van de sportzaal.

Het is onmogelijk om alle succesverhalen en lessen uit Meedoen in één publicatie te vangen. Daarom hebben we een selectie gemaakt uit de meest succesvolle en bruikbare praktijkvoorbeelden. Om hiervoor in aanmerking te komen moest voldaan worden aan de volgende criteria:

- Er is succes geboekt met deze aanpak in de projectperiode. Het resultaat van elk praktijkvoorbeeld staat boven aan elke pagina apart beschreven en is groen gearceerd.

- De aanpak is overdraagbaar op andere verenigingen en sporten. We zijn op zoek gegaan naar praktijkvoorbeelden van bijvoorbeeld een judoclub, die ook voor een tennis- of een voetbalvereniging van waarde kunnen zijn.

- De beschreven aanpak zal waarschijnlijk ook op andere plaatsen succesvol zijn. Dit hebben we aangenomen als verspreiding van de aanpak al met succes heeft plaatsgevonden of als aan een aantal belangrijke succesfactoren is voldaan. Meer over deze succesfactoren vind je hieronder terug.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

Elke vereniging is uniek. Het is dus nooit met 100% zekerheid te zeggen dat een succesvolle aanpak van de ene vereniging ook op een andere plaats zal werken. Toch zijn er succesfactoren te benoemen, die het eindresultaat vrijwel altijd positief beïnvloeden. Deze kritische succesfactoren hebben in elk hoofdstuk een aparte plek gekregen en we hebben ze geel gearceerd. De belangrijkste kritische succesfactoren zijn:

- Samenwerking: Als vereniging sta je er niet alleen voor. De sportbond, de gemeente en onderwijsinstellingen hebben er allemaal belang bij dat jongeren aan het sporten raken. Door met deze partijen in contact te komen en elkaars belangen te begrijpen, is het mogelijk om win-win situaties te creëren.

- Aandacht voor de sociale omgeving: Elke deelnemer heeft een familie en een vriendengroep, die invloed hebben op de beslissing om structureel te sporten. Door ook deze mede-beslissers bij de activiteiten te betrekken, is de kans op succes groter. Voor jeugdige sporters zijn de ouders hierbij de meest voor de hand liggende keuze.

- Participatie doelgroep: Dit is een mes dat aan twee kanten snijdt. Een aanpak voor allochtone meisjes, kan het best mede door allochtone meisjes worden ontwikkeld. Wie is er immers beter op de hoogte van de behoefte van deze doelgroep, dan de meisjes zelf. Ook op het gebied van de communicatie zijn hier voordelen te behalen. De jongeren waar je je op richt, staan al met elkaar in contact en de drempel om mee te doen is lager als je een bekend gezicht ziet.

- Aandacht voor de fysieke omgeving: De afstand tussen de sportaccommodatie en de school en/of het huis van de deelnemers is een belangrijke factor. Het gaat hierbij niet alleen om het aantal kilometers, maar ook om de bereikbaarheid. Een drukke weg kan bijvoorbeeld al een drempel zijn om kleine kinderen op eigen gelegenheid de tocht naar een accommodatie te laten maken.

- Plezier: Een open deur, maar daarom niet minder waar. Plezier is misschien wel de belangrijkste succesfactor bij elke aanpak. Zowel bij het organiseren van de activiteiten als tijdens de uitvoer ervan.

ONDERSTEUNING

Veel verenigingen worden gerund door vrijwilligers. Deze zullen niet altijd staan te trappelen om nog meer taken op hun bordje te krijgen. Het animo voor het uitbreiden van de activiteiten valt om die reden nog wel eens tegen, terwijl draagvlak juist zo belangrijk is om tot een succesvolle aanpak te komen. Het is dan ook belangrijk om op zoek te gaan naar de juiste ondersteuning bij het uitvoeren van de nieuwe aanpak. Hierbij kan elke vereniging gebruik maken van de volgende opties:

- Vrijwilligers
- Stagiairs of maatschappelijke stagiairs
- Combinatiefunctionarissen
- Verenigingsmanagers
- Verenigingsbegeleider of accountmanager

Al met al is (professionele) ondersteuning een belangrijke factor bij het slagen van een bepaalde aanpak. Voor meer informatie over de mogelijkheden voor je eigen vereniging kun je contact opnemen met de gemeente, de sportbond, NISB of NOC*NSF.

COLOFON

Deze publicatie is vanuit een samenwerking tussen KNVB en NOC*NSF tot stand gekomen, met subsidie van het Ministerie van VWS. Dit was niet gelukt zonder de inbreng van vele projectmedewerkers en vrijwilligers die een bijdrage hebben geleverd aan het programma Meedoen. Daarbij is de tekst geïnspireerd door en soms zelfs letterlijk overgenomen uit eerder gepubliceerde documenten van de Atletiekunie, JBN, KNBSB, KNGU, KNKF, KNKV, KNVB, KNZB, NBB en NISB.

In het bijzonder is dank verschuldigd aan:

Carlijn van Houselt (NOC*NSF)
Jens van der Kerk (KNVB)
Jan Willem Landré (KNVB)
Milan Somers (KNKF)
Lieke Vloet (NOC*NSF)
Esther Wender (NBB)
Willie Westerhof (NISB)

© 2011

Samenstelling
Maarten van Koolwijk

Projectondersteuning
Ellen Vloedgraven

Vormgeving
+joost. | ontwerp + illustratie

Eindredactie
Michael van Wijngaarden

Drukkerij
SMG Groep

LEESWIJZER

Deze publicatie is vooral bedoeld om verenigingen te inspireren om aan de slag te gaan met het gedachtegoed uit Meedoen alle Jeugd door Sport. Om deze inspiratie zo dichtbij mogelijk te brengen, hebben we 15 succesvolle en bruikbare praktijkvoorbeelden op een rij gezet. Het motto dat hierbij past is 'verenigingen leren van verenigingen, bonden leren van bonden'.

De indeling van dit document is terug te leiden op de verschillende resultaten van Meedoen, namelijk ledenwinst, sterkere verenigingen en externe oriëntatie. In veel gevallen heeft een praktijkvoorbeeld resultaten geleverd op meerdere gebieden. Er is dan ook sprake van een zekere overlap. Uiteindelijk staan de resultaten met elkaar in verbinding en versterken ze elkaar.

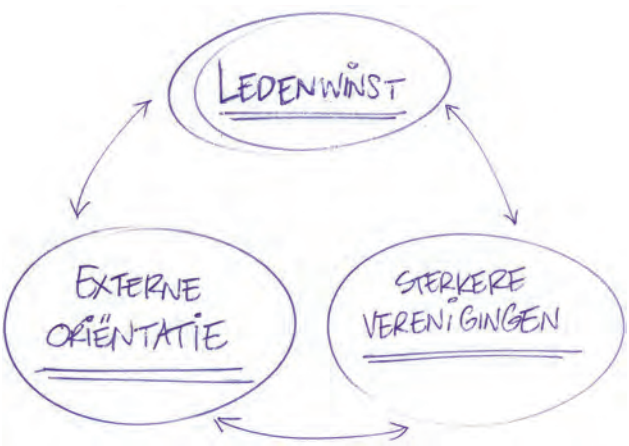

Elk hoofdstuk geeft antwoord op een bepaalde vraag en de aanpak is zo concreet mogelijk beschreven. Een hoofdstuk begint met een post-it met de naam van het voorbeeld, de betreffende vereniging(en) of organisatie en het behaalde resultaat. Verder is elk hoofdstuk opgebouwd uit een inleiding, de achterliggende gedachte (bredere context), de kritische succesfactoren en overige informatie (onder de titel: goed om te weten). Waar mogelijk wordt verwezen naar links van verschillende websites en/of publicaties.

De blauw en groen gekleurde kaders geven verdieping en verbreding op de in het hoofdstuk gestelde vraag. Zo is er meer informatie te vinden over de benodigde mensen en middelen (onder de titel: wat heb je nodig). Daarnaast gaan in elk hoofdstuk 2 kaders over ontwikkelingen bij andere organisaties, die de moeite van het vermelden waard zijn.

De omvang van deze publicatie is beperkt gebleven tot 15 voorbeelden. Om die reden hebben een aantal succesvolle praktijkvoorbeelden de publicatie niet gehaald. Dit doet niets af aan het succes van deze voorbeelden, maar is domweg gebaseerd op de door de samensteller gemaakte keuzes.

Hoewel het programma Meedoen officieel is afgelopen in 2010, geloven wij dat het nog niet te laat is. Laat je inspireren door deze publicatie! Iedereen kan nog....

... MEEDOEN MET MEEDOEN

INHOUDSOPGAVE

LEDENWINST

1. *De Turn & Dansmaand*
   Hoe organiseer je een succesvolle promotionele activiteit? 7
2. *Urban Athletics*
   Hoe breng je je sport onder de aandacht van een breed publiek? 11
3. BeeBall
   Wat is de waarde van vernieuwend sportaanbod? 15
4. Doelgroep-marketing: meisjes
   Hoe spreek je nieuwe doelgroepen aan? 19
5. Basketball's Cool
   Hoe neem je drempels voor potentiële leden weg? 23
6. Vechtsport als instrument
   Hoe zet je sport in als middel? 27

STERKERE VERENIGINGEN

7. Oesh
   Hoe creëer je meer betrokkenheid bij je jeugdleden? 31
8. Sturen op verbinding
   Hoe houd je je club, samen met de (ouders van) leden, vitaal? 35
9. Verenigingsmanager
   Wat levert de inzet van professionele krachten op? 39
10. FUNdamentals
    Welke instrumenten heeft je kader nodig voor de begeleiding van jeugdleden? 43
11. Tijd voor Korfbal
    Hoe ziet een multiculturele sportvereniging er uit? 47
12. Sportiviteit & respect
    Hoe creëer je een sfeer van sportiviteit & respect? 51

EXTERNE ORIENTATIE

13. City Streetball
    Hoe oriënteert een vereniging zich op zijn directe omgeving? 55
14. Urban Judo
    Op welke manieren kunnen verenigingen succesvol samenwerken? 59
15. School & voetbal
    Hoe organiseer je de samenwerking tussen vereniging en onderwijs? 63

Ledenwinst

1. De Turn & Dansmaand

Hoe organiseer je een succesvolle promotionele activiteit?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: DE TURN & DANSMAAND

ORGANISATIE: ARS, ETV OLYMPIA, PSV EN STEP BY STEP

RESULTAAT:

1.200 KINDEREN BEREIKT

15% VAN DE DEELNEMERS WORDT LID

Vier turn- en dansclubs organiseren in oktober de Turn & Dansmaand. Doel van deze actiemaand is om de turn- en danssport onder de aandacht te brengen van kinderen van alle leeftijden. Door tegelijkertijd een modern en vernieuwend aanbod te laten zien, geven de clubs het imago van de turn- en danssport een flinke boost.

Met een groots opgezet kick-off evenement, bestaande uit demonstraties en clinics, wordt de Turn & Dansmaand officieel geopend. Hierna bieden de clubs de hele maand gratis sportlessen aan. Een proefabonnement van 6 weken is de laatste tussenstap op weg naar een volledig lidmaatschap.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- Om het conservatieve imago van de sport te doorbreken willen de clubs nieuwe vormen van turn- en danssport onder de aandacht brengen, zoals trickz, freerunning, breakdance of zumba for teens.

- De uitstraling en (media)aandacht van een gezamenlijk evenement is enorm. De Turn & Dansmaand geeft de clubs de gelegenheid zich op een groter podium te presenteren.

- Partners, zoals de gemeente, blijven betrokken bij het evenement als alle lokale verenigingen meedoen en de activiteiten zich op meerdere wijken tegelijk richten.

ROTTERDAMSE TURNDAG

Negen turnverenigingen slaan de handen ineen en promoten zichzelf op de Rotterdamse turndag. Met uiteenlopende activiteiten kunnen kinderen in en rond Rotterdam kennismaken met de turnsport. De verenigingen openen hiervoor letterlijk hun deuren. Doel is om de turnsport in Rotterdam onder de aandacht van het publiek te brengen. Resultaten zijn: een stadsbrede promotie voor de sport en ledenwinst. De Rotterdamse turndag is niet alleen promotie voor de turnsport, maar ook het begin van samenwerking tussen de verenigingen op andere terreinen.

Het volgende **filmpje** is gemaakt van de Rotterdamse turndag.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking*: De samenwerking tussen de clubs levert meer op dan vier afzonderlijke initiatieven. Daarnaast lukt het op deze manier om de gemeente als structurele partner aan het evenement te verbinden.

- *Participatie doelgroep*: Om nieuwe jonge leden enthousiast te maken voor moderne vormen van turnen en dans zetten de clubs hun eigen jeugdleden in. Zij verzorgen de demonstraties en kennismakingslessen en helpen bij het verspreiden van de communicatiemiddelen.

- *Goede voorbereiding*: De projectgroep begint al in april met de voorbereidingen om in oktober de Turn & Dansmaand te organiseren. Vooral de communicatie rond het evenement vraagt een lange aanlooptijd.

- *Communicatie*: Door veel ruchtbaarheid aan de Turn & Dansmaand te geven bereiken de clubs de beoogde doelgroep. In totaal komen er 300 jongeren af op de kick-off en daarnaast komen ruim 900 mensen naar de verschillende clinics.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van de Turn & Dansmaand bestaat uit:

1 projectleider	4 uur / week
1 afgevaardigde per deelnemende club	

De afgevaardigde van de club zorgt ervoor dat de activiteiten binnen de eigen club gedragen worden en dat er voldoende vrijwilligers voor de activiteiten zijn.

Voor de activiteiten zelf gebruikt het projectteam een hoofdtrainer en twee hulptrainers per clinic. De hulptrainers komen van de ROC Sport & Bewegen of zijn (jeugd)leden uit de clubs zelf.

KOSTEN

- Hoofdtrainers ontvangen een vergoeding van ca. € 10,- per uur.
- Demonstratieteams en hulptrainers ontvangen consumptiebonnen.
- Communicatiemateriaal in de vorm van posters en flyers.
- Zaalhuur voor de kick-off.

FINANCIERINGSTIP

Schoolkrantjes en huis-aan-huis bladen worden ingezet voor gratis reclame.

De gemeente is in sommige gevallen bereid om de kosten voor zaalhuur te vergoeden, zeker omdat de clubs bij dit project gezamenlijk optrekken.

GOED OM TE WETEN

- Nederlands Kampioenen in de sport zorgen voor extra aandacht in de communicatie en fungeren als publiekstrekker op de kick-off.

- De samenwerking tussen de clubs is verbeterd dankzij dit project. Ze onderzoeken andere manieren van samenwerking, zoals het gezamenlijk opleiden van kader.

- Als spin-off op de Turn & Dansmaand organiseren de clubs nu het Turn & Dansjaar. Zo houden de clubs de aandacht het hele jaar vast. Elke maand organiseren ze activiteiten in een andere wijk. Zo is het geheel beter te behappen en worden alle wijken goed bediend.

- Iedereen kan op zijn eigen manier invulling geven aan dit concept. Vooral de kick-off heeft inmiddels zijn waarde bewezen. Voor de rest van de maand kan elke deelnemende club zelf bepalen welke sportvorm ze onder de aandacht wil brengen.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER DE TURN & DANSMAAND OP

De **website** van Sportformule.
Of kijk hier voor een **fotoverslag**.

ZPC WATERVLO

ZPC Watervlo wil zwemmen als sport meer onder de aandacht brengen. De website is hiertoe vernieuwd, er is een folder ontwikkeld en de club duikt regelmatig op in huis-aan-huisbladen. Met groot succes organiseert de club een open dag, mede dankzij de medewerking van Olympisch Kampioen Daniëlle de Bruijn. Tenslotte heeft de club een korte promotiefilm ontwikkeld.

Binnen een jaar tijd hebben deze investeringen ruim 50 nieuwe leden opgeleverd. Door ook te investeren in de kwaliteit van haar kader blijven deze leden bovendien voor langere tijd voor de vereniging behouden.

Klik hier voor de **website** van ZPC Watervlo

Ledenwinst

2. Urban Athletics

Hoe breng je je sport onder de aandacht van een breed publiek?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: URBAN ATHLETICS

ORGANISATIE: STICHTING AMSTERDAM ATLETIEK

RESULTAAT:

DUIZENDEN JONGEREN MAKEN KENNIS MET ATLETIEK

Onder de naam Urban Athletics is een grote promotiecampagne gestart om de Amsterdamse jeugd in de leeftijd 10-14 jaar warm te laten lopen voor deze sport. De Stichting Amsterdam Atletiek (SAA) organiseert clinics en demonstraties met de hulp van inspirerende (top)atleten, studenten van de ALO-opleiding en combinatie-functionarissen.

Deelnemers maken in korte tijd(20-30 minuten) kennis met verschillende atletiekonderdelen. Na afloop ontvangen ze een herinnering aan de dag en een tegoedbon voor acht gratis trainingen bij één van de vier verenigingen die de SAA vormen. De stichting biedt haar activiteiten aan in de wijk, op school of andere locaties waar veel kinderen komen, bijvoorbeeld een winkelcentrum.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- De missie van de SAA is om via Urban Athletics atletiek populair te maken bij de jeugd . Door jongeren in hun eigen wijk op te zoeken wordt de sport laagdrempelig aangeboden aan kinderen die onbekend zijn met atletiek.

- De vier verenigingen van de SAA zijn allemaal op zoek naar extra aanwas. De stichting legt het eerste contact met de potentiële leden. Vervolgens is het de taak van de clubs en hun trainers om het enthousiasme van de kinderen om te zetten in een lidmaatschap.

- De campagne staat mede in het teken van imagoverbetering. Door het verspreiden van originele filmpjes via Youtube (film 1, film 2 en film 3) en het promoten van de sport op plekken in de wijk (Urban Athletics) wil de stichting de sport en de verenigingen aantrekkelijker maken voor jongeren.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van Urban Athletics bestaat uit:

1 projectleider	24 uur / week
1 communicatie-medewerker	16 uur / week
1 hoofdtrainer	16 uur / week

poule van ongeveer 8 hulptrainers

- De keuze voor jongeren in de leeftijd 10-14 jaar is niet toevallig. Juist op deze leeftijd vind je kinderen die niet met sport in aanraking zijn gebracht. De stichting wil deze kinderen stimuleren door de sport laagdrempelig aan te bieden.

KIPLA'BAK

De Kipla'bak is een bakfiets met verschillende atletiekbenodigdheden, zoals hordes, startblokken en rubber speren. AV Phoenix uit Utrecht zet deze bakfiets in om kinderen in achterstandswijken een kans te geven aan atletiek te doen, door lessen te organiseren in speeltuinen, buurthuizen of op school.

Doel van de Kipla'bak is om de afstand tussen vereniging en potentiële leden letterlijk en figuurlijk te verkleinen. De lessen worden verzorgd door jeugdtrainers van de club. Ook leidt Phoenix allochtone vrouwen op als trainer, om beter aan te sluiten bij de doelgroep.

De bak wordt uitgeleend aan scholen voor gebruik op het schoolplein. Voor jeugdleden die op de basisschool een spreekbeurt willen houden over atletiek, is er een spreekbeurtkist. Op deze manier promoten kinderen de sport op de scholen.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking 1:* De atletiekverenigingen werken samen omdat ze willen groeien. Ze zien elkaar niet als concurrent, maar trekken juist gezamenlijk op. Van de stimulans die ze de sport hiermee kunnen geven, profiteren ze allemaal in gelijke mate.

- *Samenwerking 2:* Voor voldoende begeleiding voor de activiteiten is de stichting afhankelijk van de samenwerking met de plaatselijke ALO-opleiding en combinatiefunctionarissen.

- *Kwaliteit kader:* De stichting wil het enthousiasme onder jongeren voor atletiek vergroten. Dit lukt alleen met trainers die dit enthousiasme kunnen overdragen. De stichting zorgt dat deelnemers de weg naar de vereniging vinden, daarna nemen de trainers het over.

- *Laagdrempelig:* De stichting richt zich op inactieve jongeren in de leeftijd 10-14 jaar. Deze doelgroep is eerder bereid kennis te maken met de sport als de activiteiten in de eigen buurt worden georganiseerd. Daarom zijn er activiteiten in de wijk, op school of bijvoorbeeld in het winkelcentrum.

GOED OM TE WETEN

- De kans op succes is het grootst als de sport continue onder de aandacht van de jeugd wordt gebracht. De meest gebruikte methode hiervoor is de gymles. Na een serie proeflessen onder schooltijd biedt de stichting activiteiten aan in de naschoolse opvang. Van hieruit is de stap naar de vereniging makkelijker te maken.

- Uiteraard beschikt de stichting over beperkte middelen. Activiteiten worden alleen georganiseerd als er voldoende deelnemers zijn. SAA hanteert hierbij een minimum van 100 verwachte deelnemers per activiteit.

- Om activiteiten nog aantrekkelijker te maken zet de stichting topatleten in als ambassadeur en trainer. Zowel in de communicatie als op de dag zelf spelen deze atleten een belangrijke rol.

- De stichting sluit met haar activiteiten aan bij grote evenementen in de stad, zoals de (mini-) Dam tot Damloop, de Amsterdam Marathon en het NK Atletiek in het Olympisch Stadion.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER URBAN ATHLETICS OP

De website van Urban Athletics.

JEUGDSPORTMARKETING

Vanuit het programma Meedoen zijn elf voorbeelden op een rij gezet die laten zien hoe sportbonden marketing gebruiken om meer leden te werven. De ervaringen van de Meedoen bonden, gebundeld in deze uitgave, zijn bruikbaar voor andere sportverenigingen en -bonden. Het biedt inspiratie en praktische handvatten om met jeugdsportmarketing aan de slag te gaan.

Deze publicatie is **hier** te downloaden.

Ledenwinst

3. BeeBall

Wat is de waarde van vernieuwend sportaanbod?

MEEDOEN
ALLE JEUGD
DOOR SPORT

NAAM: BEEBALL

VERENIGING: PSV HONKBAL

RESULTAAT:

40 NIEUWE LEDEN IN 2 JAAR

33% LEDENSTIJGING

PSV honkbal gebruikt BeeBall om meer kinderen in de leeftijd 5 – 12 jaar voor de sport te interesseren. Met Beeball wordt er in kleine teams gespeeld, de spelregels zijn eenvoudig en alle deelnemers worden bij het spel betrokken. Deze combinatie maakt BeeBall een goed middel om de doelgroep te bereiken.

Om BeeBall onder de aandacht te brengen organiseert PSV honkbal een serie van drie lessen tijdens de gymles op basisscholen. Vervolgens worden de deelnemers uitgenodigd voor de open trainingen op de club zelf. Deze stapsgewijze benadering levert de club in twee jaar tijd 40 nieuwe leden op.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- De honkbalbond (KNBSB) wil graag meer jonge leden aan zich binden. Hiertoe is ze op zoek gegaan naar een spelvorm die goed aansluit bij de behoefte van jongeren.

- BeeBall stimuleert deelnemers om actief deel te nemen. De spelregels zijn hiervoor erg eenvoudig gehouden. Bijkomend voordeel is dat vrijwel alle ouders in de begeleiding van de teams een rol kunnen spelen, want sportspecifieke kennis is niet vereist.

- Het ligt voor de hand om deelnemers aan BeeBall op basisscholen te werven. Hiertoe gaan PSV honkbal en de honkbalbond de samenwerking met de gemeente aan.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van BeeBall bestaat uit:

1 coördinator trainingen	1 uur / week
1 contactpersoon voor de gemeente / scholen	1 uur / week
2 trainers	4 uur / week

PSV honkbal kiest ervoor om op maximaal twee scholen tegelijk clinics te verzorgen zodat het voor iedereen behapbaar blijft.

KOSTEN

Vergoeding (€ 10,- per uur) voor de uren van de trainers	
Handschoenen, knuppels, veld	€ 600

FINANCIERINGSTIP

Het is vaak mogelijk om de materialen van verenigingen of de bond te lenen. De gemeente is soms bereid om bij te dragen aan de vergoeding voor de trainers.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking:* De samenwerking met de gemeente is voor PSV honkbal cruciaal om de basisscholen te bereiken.

- *Plezier:* BeeBall slaat goed aan bij de jongste jeugd omdat het spel vooral op plezier gericht is. Er wordt nog nauwelijks aandacht besteed aan de technische kant van de honkbalsport. Wel raken de kinderen vertrouwd met het slaan, gooien en vangen van een bal

- *Ouderbetrokkenheid:* De inzet van ouders is van groot belang voor de begeleiding van de teams, trainingen en wedstrijden. Ze worden gestimuleerd ouderavonden te bezoeken of korte cursussen te volgen, waardoor ze meer betrokken raken.

- *Vervolgaanbod:* Alleen clinics op school zijn onvoldoende om de deelnemers aan de club te binden. De open trainingen op de vereniging zijn de essentiële brug om tot een lidmaatschap over te gaan.

MINIPOLO

Het aantal jonge waterpoloërs is de afgelopen jaren sterk gedaald. Dat was voor de Zwembond aanleiding om Minipolo te introduceren voor kinderen in de leeftijd 6-11 jaar, een waterpolovorm waarin 'spelend leren' centraal staat. Deze manier van kennismaken bleek bij veel verenigingen goed te werken.

De eerste fase van deze waterpolo-opleiding heet het FUNdament. Dat woord zegt het al. FUN, het plezier, staat daarbij voorop. En tegelijkertijd leren de minipoloërs de beginselen van het waterpolo. Minipolo is laagdrempelig en als de kinderen doorstromen naar hogere leeftijdscategorieën komt het -stapsgewijs- steeds dichterbij het 'echte' waterpolo.

Zie ook de **website** van Minipolo

TRICKZ

Met een open houding heeft de Gymnastiekunie onderdak geboden aan talloze gymnastische initiatieven die de hedendaagse (allochtone) jeugd aanspreken. Trickz is zo'n initiatief. Deze vorm is een combinatie van elementen uit het turnen en de vechtkunst (extreme martial arts).

Trickz richt zich op jongeren van rond de 17 jaar. Zij krijgen de mogelijkheid van hun hobby ook hun werk te maken. Veel jongeren die de Trickzcursussen bezoeken willen namelijk graag opgeleid worden als Trickzdocent.

Kijk voor meer informatie op de **website** van Your Turn.
Of de **website** van Meedoen.

GOED OM TE WETEN

- PSV honkbal werkt samen met Bixie Baseball, een opleidingsacademie voor honkballers. Bixie is vaak in staat om trainers te leveren voor de lessen op de basisscholen.

- Alle deelnemers aan BeeBall ontvangen een stickervel. Bij elke activiteit krijgt de deelnemer een sticker. Bij een vol vel krijgt de deelnemer een diploma en een prijs van de honkbalbond.

- Om BeeBall nog nadrukkelijker onder de aandacht te brengen, maakt PSV honkbal gebruik van honk- en softballhelden. Deze bekende spelers worden ingezet in de communicatie en bij de activiteiten zelf.

- In Enschede wordt BeeBall ingezet bij de organisatie van een schooltoernooi. Eerst worden er drie lessen op school aangeboden en vervolgens organiseert de club een scholencompetitie, waarmee 600 deelnemers bereikt worden. Zie ook de **website** van Tex Town Tigers.

- BeeBall is speciaal ontwikkeld om alle kinderen bij het spel betrokken te houden. Daarom is deze spelvorm bij uitstek geschikt voor kinderen met concentratieproblemen.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER BEEBALL OP

De **website** van BeeBall.

Ledenwinst

4. Doelgroep-marketing: meisjes

Hoe spreek je nieuwe doelgroepen aan?

MEEDOEN
ALLE JEUGD
DOOR SPORT

NAAM: DOELGROEP-MARKETING: MEISJES (KNVB)

VERENIGING: SV KADOELEN

RESULTAAT:

VAN 0 NAAR 11 MEISJESTEAMS IN 7 JAAR TIJD

SV Kadoelen wil graag dat er meer meisjes lid worden van de club. Er is hiervoor een bestuurslid verantwoordelijk gemaakt en ouders en oudere speelsters is gevraagd zich meer in te zetten voor het meisjesvoetbal, bijvoorbeeld als trainer, begeleider of scheidsrechter.

Het resultaat is dat er bij SV Kadoelen nu meer vrouwen dan mannen voetballen.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- Het aantal meisjes dat lid wordt van een voetbalvereniging blijft groeien. Door in te spelen op deze ontwikkeling verzekert SV Kadoelen zich jaarlijks van een grote groep nieuwe leden.
- Ledenwerving is niet voldoende, de meisjes moeten zich ook op de club thuis blijven voelen. Hiertoe dient het behoud van de meisjes aandacht te krijgen binnen het hoofdbestuur.
- Het meisjesvoetbal levert een positieve bijdrage aan de cultuur binnen de vereniging. De sfeer in de kantine is verbeterd, er zijn meer (potentiële) vrijwilligers en er is veel contact tussen de verschillende jongens- en meisjesteams.

INSTRUMENTEN MEEDOEN

Tijdens het programma Meedoen zijn meerdere instrumenten ontwikkeld waarmee sportverenigingen meer vrouwelijke leden kunnen werven en behouden.

Checklist werving & behoud allochtone meisjes
Door deze checklist te doorlopen krijg je inzicht in mogelijkheden om meer meiden aan je vereniging te binden. De **checklist** vind je hier.

Allochtone meiden willen sporten
Er zijn meer dan voldoende voorbeelden van verenigingen die hun sportaanbod succesvol hebben aangepast aan de wensen van vooral allochtone meisjes. Deze voorbeelden zijn verzameld en op basis hiervan zijn een aantal praktische tips uitgewerkt. Deze **publicatie** vind je hier.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Participatie doelgroep*: SV Kadoelen laat zien dat voetbal een leuke sport is voor meisjes en vrouwen. Dit gebeurt door het samenstellen van meisjesteams en door het betrekken van vrouwen bij de vereniging. Er is een vrouwelijk bestuurslid verantwoordelijk voor de damestak, moeders worden opgeleid tot elftalbegeleider en oudere speelsters fluiten de jongere meisjes. De aanwezigheid en betrokkenheid van vrouwen, werkt als een magneet op potentiële leden.

- *Aandacht voor de sociale omgeving*: Voor sommige ouders is het niet vanzelfsprekend dat hun dochter op voetbal zit. Door respect te tonen voor deze opvatting en rekening te houden met deze gevoelens, creëert SV Kadoelen een veilige omgeving voor haar vrouwelijke leden. Denk hierbij aan aparte kleedkamers en een vrouwelijke contactpersoon voor de speelsters.

- *Meer dan voetbal*: Meisjes hebben over het algemeen meer behoefte aan gezelligheid en samen leuke dingen doen. SV Kadoelen organiseert jaarlijks meerdere activiteiten speciaal voor meiden. Hierdoor neemt hun enthousiasme en betrokkenheid verder toe.

GOED OM TE WETEN

- Veel ouders van nieuwe speelsters hebben geen ervaring met het verenigingsleven en de rol die er van hen wordt verwacht. SV Kadoelen helpt met het creëren van ouderbetrokkenheid. Er zijn trainerscursussen voor de ouders van de speelsters en er is hulp bij het opstellen van de vervoersschema's van de meisjes.

- Er zijn ook andere positieve effecten aan het integreren van het meisjesvoetbal. Zo is er een nieuwe dynamiek in de kantine ontstaan. Meisjes nemen vaker hun moeder mee, jongens gaan anders reageren en het bestuur profiteert ook van de frisse wind die er binnen de vereniging waait.

WAT HEB JE NODIG

Voor het integreren van meisjesvoetbal heb je de volgende organisatie nodig:

- 1 bestuurslid met meisjesvoetbal als aandachtsgebied
- 1 technisch coördinator meisjesvoetbal
- Per team minimaal 1 begeleider en 1 trainer
- Extra scheidsrechters voor de wedstrijden

TIP

Het inrichten van deze organisatie vraagt om extra vrijwilligers. De ervaring leert dat het opstarten van een vrouwentak nieuwe vrijwilligers aantrekt die eerder moeilijk te bereiken waren. Denk hierbij aan moeders en oudere speelsters.

AQUA-DANCE

Zwemvereniging de Arnhemse Watervrienden wilde zwemmen aantrekkelijker maken voor jongere meisjes. Na het behalen van de zwemdiploma's stopten deze meisjes vaak met zwemmen. Om die reden werd Aqua-dance ontwikkeld, wat zoveel betekent als bewegen op muziek in het water, samen met andere kinderen. Het is dus een soort 'dansen in het water'. De oefeningen worden gedaan in ondiep water. Naast bewegen staat plezier hoog in het vaandel.

Met Aqua-dance spreekt de vereniging vooral meisjes aan die dansen, water en muziek leuk vinden. De vereniging ziet deze stap als een mogelijkheid om haar activiteiten op een aantrekkelijke manier uit te breiden. Inmiddels is er ook een zwemvaardigheidsdiploma ontwikkeld voor deze vorm van zwemsport.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP

De **website** van SV Kadoelen.
De website van **Voetbal.nl** of de **KNVB**.

Voor meer tips voor het werven en behouden van meisjes heeft de KNVB de brochure 'Werven en behouden (allochtone) meisjes' ontwikkeld. Deze brochure is **hier** te downloaden.

Ledenwinst

5. Basketball's Cool

Hoe neem je drempels voor potentiële leden weg?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: BASKETBALL'S COOL

VERENIGINGEN: ARNHEM ACES EN ARNHEMIA EAGLES

RESULTAAT:

RUIM 200% LEDENGROEI MOGELIJK

Basketball's Cool is een methode om kinderen van 6-12 jaar kennis te laten maken met basketbal . Elke zaterdag bieden de clubs op vijf verschillende locaties open trainingen aan. De deelnemers kopen voor € 15,- een strippenkaart voor tien trainingen of betalen € 2,- per les. Elke training wordt begeleid door een gediplomeerde trainer, die wordt bijgestaan door een aantal jongere trainers (vuistregel 1 trainer op 10 kinderen). Samen brengen zij vooral plezier in het spel op de deelnemers over. En met resultaat: uiteindelijk wordt 25% van de deelnemers aan Basketball's Cool lid van een vereniging.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- Basketball's Cool is door de Basketballbond (NBB) ontwikkeld om het lidmaatschap voor potentiële leden aantrekkelijker te maken . Er wordt een brug geslagen tussen de kennismaking op school en een volwaardig clublidmaatschap.

- Basketball's Cool biedt verenigingen de kans om samen te werken met verschillende partners, waaronder de gemeente en maatschappelijke instanties.

- Jeugdleden in de leeftijd 16-20 jaar krijgen een vergoeding voor hun hulp bij de trainingen. Hiermee versterken de clubs de band met deze leden en vergroten ze hun eigen kaderpoule.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking 1:* De Basketballbond helpt de clubs bij het leggen van duurzame contacten met de gemeente. Daarnaast zetten de clubs de kennis en de opleidingen in van de bond.

- *Samenwerking 2:* De clubs werven deelnemers voor Basketball's Cool op de basisscholen bij de vijf verschillende locaties. Dankzij een goede samenwerking met de vakleerkrachten verloopt de aanmelding voor Basketball's Cool soepel.

- *Plezier:* Het gaat bij Basketball's Cool in eerste instantie niet om het vinden van basketballtalenten. De nadruk in de trainingen ligt op plezier en sportief bezig zijn. Het enthousiasme komt dan vanzelf.

- *Kwaliteit kader:* De verenigingen investeren in het opleiden van trainers. Doordat leden al op jonge leeftijd worden ingezet als (hulp)trainer zijn er ook in de toekomst genoeg kaderleden.

GOED OM TE WETEN

- De samenwerking die door Basketball's Cool ontstond is zo succesvol dat de verenigingen op termijn willen fuseren.

- Door Basketball's Cool kijken de clubs anders aan tegen het lidmaatschap van een vereniging. De deelnemers zijn (nog) geen volwaardig lid, maar hebben al wel een band met de vereniging.

- Basketball's Cool dient tevens als oplossing voor wachtlijsten. Clubs die geen leden meer in de reguliere teams kunnen plaatsen gebruiken Basketball's Cool om deze leden voor de sport te behouden.

- Bij gebrek aan accommodatie kan Basketball's Cool ook op speelpleintjes in de wijk worden georganiseerd.

- De NBB heeft een Basketball's Cool stempelkaart ontwikkeld. Bij tien stempels krijgen de deelnemers een aandenken van de organisatie.

- De NBB ondersteunt Basketball's Cool met onder andere posters, flyers en basketball- en lesmateriaal.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van een Basketball's Cool bestaat uit:

1 projectleider	4 uur / week
1 administratieve kracht	4 uur / week
1 gediplomeerde trainer	4 uur / week
poule van hulptrainers	2 uur / week

KOSTEN

Personeel	€ 2.500 / locatie / jaar
Zaalhuur	€ 2.500 / locatie / jaar

FINANCIERINGSTIP

- Normaal gesproken kunnen de personeelskosten worden betaald uit de deelnemersbijdrage.
- De gemeente en maatschappelijke partners zijn onder voorwaarden bereid om een bijdrage te leveren aan de financiering van Basketball's Cool. Sportbedrijf Arnhem ondersteunt Basketball's Cool door de zaalhuur van de vijf locaties te subsidiëren.
- Om kosten te besparen vervult een persoon soms meerdere rollen in de projectorganisatie.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER BASKETBALL'S COOL OP

De **website** van Basketball's Cool Arnhem.
De website **Basketball's Cool** of **Basketball Unites** van de NBB.

JEUGDSPORTFONDS

Het Jeugdsportfonds wil kinderen van minder draagkrachtige ouders aan het sporten krijgen. Daarom betaalt het fonds de contributie en de benodigde attributen - zoals een voetbaltenue - tot een bedrag van maximaal € 225 per jaar per kind. Vorig jaar zorgde het Jeugdsportfonds ervoor dat 19.640 kinderen bij een vereniging konden sporten.

Hoe werk het? Een intermediair uit de omgeving van het kind kan bij het fonds een aanvraag doen voor ondersteuning. Dat zijn huisartsen, leerkrachten, jeugdhulpverleners, buurtwerkers of combinatiefunctionarissen. De intermediairs kennen de sociale en financiële situatie van de kinderen. Ze zien er ook op toe dat de kinderen daadwerkelijk deelnemen aan de activiteiten waarvoor de contributie is betaald. Het Jeugdsportfonds werkt samen met dertig lokale en provinciale Jeugdsportfondsen. In totaal doen er meer dan honderdtien gemeenten met het Jeugdsportfonds mee.

Kijk voor meer informatie op de **website** van het Jeugdsportfonds.

Ledenwinst

6. Vechtsport als instrument

Hoe zet je sport in als middel?

MEEDOEN
ALLE JEUGD
DOOR SPORT

NAAM: VECHTSPORT ALS INSTRUMENT

VERENIGING: DURAN-GYM

RESULTAAT:

159 NIEUWE LEDEN IN 4 JAAR TIJD

Duran-Gym organiseert thaibokslessen op de plaatselijke ROC. Sport wordt zo ingezet om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen, agressie te reguleren en de weerbaarheid te verhogen. De trainingen richten zich op zelfredzaamheid, zelfvertrouwen en zelfreflectie, waarmee Duran-Gym de jongeren motiveert om aan hun toekomst te werken. De deelnemers worden betrokken bij sportlessen en gestimuleerd om deel te nemen aan het verenigingsleven. Bijvoorbeeld via een vrijwilligersfunctie.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- Duran-Gym werkt samen met de Stichting Sport & Sociale Begeleiding (SSB) om jongeren uit verschillende bevolkingsgroepen en diverse lagen van de bevolking samen te laten sporten. Thaiboksen is het middel om deze jongeren te bereiken, te stimuleren en te motiveren.

- Thaiboksen biedt handvatten om jongeren normen en waarden bij te brengen zoals respect, acceptatie, discipline, structuur, doorzettingsvermogen, grenzen stellen, omgaan met regels en afspraken en gezondheid. Deze handvatten worden bewust gebruikt tijdens de trainingen, maar ook daarbuiten.

OPLEIDING AGRESSIEREGULATIE & WEERBAARHEID

Sport kan heel goed ingezet worden om andere doelen te bereiken dan alleen bewegen. In de opleiding 'Docent agressieregulatie en weerbaarheid' staat de sport als pedagogisch instrument centraal. Deze opleiding is ontwikkeld tijdens Tijd voor Vechtsport en stelt docenten in staat om een zware maatschappelijke rol te spelen.

De opleiding agressieregulatie & weerbaarheid wordt verzorgd door het NIVM, dat uit het programma Tijd voor Vechtsport is voortgekomen. Het NIVM is een onafhankelijke organisatie met een stevige maatschappelijke agenda. Zij zet zich in voor een betere samenleving, gebruikmakend van de pedagogische mogelijkheden van vechtsport. De vechtsportclubs, zowel georganiseerd als ongeorganiseerd, geeft zij daarin een belangrijke maatschappelijke rol.

Kijk **hier** voor meer informatie over de opleiding.

- Door frequent te sporten wil Duran-Gym de deelnemers kennis laten maken met een zinvolle vrijetijdsbesteding. Jongeren kunnen bij Duran-Gym recreatief en vrijwillig sporten. De deelnemers worden vanaf het begin betrokkenen bij de sportlessen en de nevenactiviteiten van de vereniging.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van Duran-Gym en SSB bestaat uit:

1 projectleider	4 uur / week
1 administratieve kracht	2 uur / week
1 gediplomeerde trainer	4 uur / week
Poule van 2 hulptrainers	2 uur / week

KOSTEN

Personeel	€ 12.000 / jaar
Materiaal	€ 1.000 / jaar
Zaalhuur	€ 2.000 / jaar

FINANCIERINGSTIP

Dit project is uitermate geschikt om vanuit het **Actieplan Voortijdig Schoolverlaten** ondersteund te worden.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking*: Duran-Gym werkt samen met de Stichting Sport & Sociale Begeleiding (SSB). Het is een stichting met gekwalificeerde personen op sportgebied, maar ook op begeleidingsniveau. De trainers van Duran-Gym bouwen een vertrouwensband op met de leerlingen en signaleren daardoor uiteenlopende hulpvragen die door SBB worden opgepakt. . Het proces is erop gericht om de jongeren te stimuleren aan hun toekomst te werken. Hiermee draagt Duran-Gym bij aan de maatschappelijke integratie van de jongeren.

- *Aandacht voor de sociale omgeving*: Duran-Gym brengt de deelnemers in contact met andere jongeren. Door op een positieve manier met zichzelf bezig te zijn is de kans dat ze door hun 'oude omgeving' negatief worden beïnvloed een stuk kleiner.

- *Plezier en motivatie*: Vechtsporten zijn populair onder jongeren uit lagere sociale milieus. Ze zijn daarom eenvoudig te motiveren om mee te doen. Succes is een wezenlijk onderdeel van de methodiek. Zo wordt er gewerkt aan het verhogen van het zelfvertrouwen en de zelf waargenomen competenties.

- *Kwaliteit kader*: Leerling en docent (of 'meester') hebben in de vechtsport een bijzondere relatie. De docent bepaalt het pedagogisch en didactische klimaat op de sportclub of tijdens de les. Bovendien wordt hij vaak als rolmodel gezien. Vechtsportdeelnemers streven tijdens de les naar de goedkeuring van de docent. Een klein complimentje wordt opgevat als een groot succes.

GOED OM TE WETEN

► Duran-Gym biedt haar activiteiten aan op scholen en buurthuizen in de directe omgeving.

► Duran-Gym biedt reguliere sportlessen en sociale begeleiding aan de jongeren. Bij jongeren die agressief gedrag vertonen en weinig zelfbeheersing hebben richt Duran-Gym zich op het aanleren van agressieregulatie (zie kader).

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP

► De **website** van Tijd voor Vechtsport.
► De **website** van Duran Gym.
► Of de **website** van de stichting SSB.

Meer informatie omtrent de inzet van vechtsport als instrument is te vinden op **tijdvoorvechtsport.nl** of **vechtsportenmaatschappij.nl**.
Je kunt ook contact opnemen met het Nederlands Instituut voor Vechtsport en Maatschappij.

JUDO OP RECEPT

Stichting Judosport Oost heeft contact gelegd met een huisartsenpraktijk in de wijk. Door judo in te zetten als (therapeutisch) middel, kunnen bepaalde doelgroepen worden geholpen om beter te bewegen. Nadat in de wacht- en spreekkamers informatiemateriaal over ´Judo op recept´ was verspreid, melden verschillende mensen zich aan. Inmiddels zijn 70 mensen lid geworden van de club en daarmee ook de JBN. Het betreft hier mensen met overgewicht, maar ook met een gebrek aan zelfvertrouwen, motorische achterstanden of gedragsproblemen.

Toen het project meer bekendheid kreeg namen ook fysiotherapeuten, psychologen en het ziekenhuis contact op met SJO. Vanuit diverse hoeken worden mensen dus op de hoogte gebracht van Judo op recept. Gouden regel voor de judoleraren bij dit project is: wees duidelijk en beloof niets wat je niet kunt waar maken.

Zie de volgende **promofilm**.

Sterkere verenigingen

7. Oesh

Hoe creëer je meer betrokkenheid bij je jeugdleden?

MEEDOEN
ALLE JEUGD
DOOR SPORT

NAAM: OESH (KNKF)

VERENIGING: PUKULAN SATRIA

RESULTAAT:

VAN 14 NAAR 100 LEDEN,

STRUCTUREEL GEBONDEN AAN DE CLUB

Pukulan Satria heeft de afgelopen jaren een forse groei doorgemaakt in het aantal jeugdleden (15-21 jaar). Om ze te behouden is het Oesh traject gestart, waarin de jeugdleden de kans krijgen om zelf activiteiten binnen de club te organiseren.

De hoofdtrainer van Pukulan Satria begeleidt hiertoe de jongeren bij het ontwikkelen van competenties zoals helder communiceren, samenwerken, leidinggeven en organiseren. De leden raken hierdoor veel meer betrokken bij de club en werken tegelijkertijd aan hun persoonlijke ontwikkeling; een belangrijk element voor jongeren in een kwetsbare leeftijd. Bijkomend voordeel is dat het kader voor de toekomst wordt klaargestoomd.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- Pukulan Satria heeft een forse ledengroei doorgemaakt. De uitdaging is om de nieuwe leden structureel aan de club te binden. Bovendien moet er voldoende kader worden opgeleid om ze te begeleiden.

- Jongeren zijn de kaderleden die het stokje in de toekomst overnemen. Met dit project leveren ze al in een vroeg stadium een prachtige bijdrage aan de sfeer binnen Pukulan Satria. Ze komen met goede ideeën en voeren deze ook uit.

- Het gaat bij Oesh niet om wat de jongeren kunnen, maar wat ze willen. Jongeren worden betrokken vanuit hun beleving, niet omdat er iets moet gebeuren. De begeleiding is erop gericht om de hiervoor benodigde competenties te ontwikkelen.

YOUR TURN

Your turn is een programma van de Gymnastiekunie en heeft als doel de jeugd meer te betrekken bij de vereniging. Door jongeren mee te laten draaien in vrijwilligersfuncties worden hun talenten, enthousiasme en ideeën ingezet. Vacatures kunnen op deze manier makkelijker worden ingevuld en de vereniging krijgt inzicht in de wensen en behoeften van de jongeren.

Om verenigingen te ondersteunen bij het betrekken van de jeugd heeft de Gymnastiekunie een **website** ontwikkeld.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Oog voor maatschappelijke impact*: De jongeren die bij Pukulan Satria trainen, hebben vaak te kampen met een maatschappelijke achterstand. Door in een respectvolle omgeving gedisciplineerd te werken aan sociale vaardigheden, lukt het om deze jongeren op een natuurlijke manier nieuwe competenties bij te brengen.

- *Plezier*: De jongeren komen in de eerste plaats naar de vereniging voor plezier en ontspanning. Pukulan Satria biedt daarom meer aan dan alleen vechtsport. Omdat plezier de basis is, blijft Pukulan erop toezien dat de jongeren vrijwillig en met enthousiasme aan de activiteiten deelnemen.

- *Rolmodel als mentor*: Bij Pukulan Satria is Oesh opgezet door de hoofdtrainer. Inmiddels is zijn rol door een nieuwe mentor overgenomen. Deze methode wordt ook gebruikt bij bestuursfuncties, het verzorgen van trainingen en het organiseren van activiteiten.

- *Kwaliteit kader*: Het begeleiden van jongeren in een Oesh traject vraagt om een trainer met voldoende didactische, pedagogische en maatschappelijke bagage. Maar net zo belangrijk is de kennisoverdracht. Dit borgt de continuïteit van het traject en past in de ambitie om de betrokkenheid van jongeren een structurele plek binnen de club te geven.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van Pukulan Satria bestaat uit:
1 projectleider (Oesh mentor)
8 deelnemers

- De tijdsbesteding van de mentor en de deelnemers varieert van geval tot geval. De mentor heeft in ieder geval wekelijks contact met de deelnemers.
- Vanwege de van hen gevraagde betrokkenheid, behoren de deelnemers ook expliciet tot het projectteam. Pukulan Satria hecht er veel waarde aan om de jongeren dit gevoel mee te geven.

KOSTEN

Cursus Oesh mentor	€ 299
Communicatie pakket	€ 150 - € 200
Werkbudget activiteiten	p.m.

FINANCIERINGSTIP

Jongeren zijn vaak erg creatief bij het werven van middelen. Om activiteiten te kunnen organiseren is een budget vanuit de club dus niet noodzakelijk. De verantwoordelijkheid voor deze werving kan ook bij de jongeren zelf gelegd worden.

GOED OM TE WETEN

- Om Pukulan Satria te ondersteunen bij het uitvoeren van het Oesh traject, heeft Tijd voor Vechtsport een pakket ontwikkeld met een handboek, een dvd en promotiemateriaal. Het pakket is zowel geschikt voor de organiserende vereniging als voor de deelnemende jongeren.

- Jongeren worden in het Oesh traject gestimuleerd om hun eigen invulling te geven aan het lidmaatschap van een club. Concreet levert dit initiatieven op als organisatie van evenementen, clinics, ouderdagen of kampen, het ontwikkelen van nieuw sportaanbod, het inrichten van een eigen jeugdhonk binnen de vereniging of het begeleiden van lessen door een groep jeugdtrainers.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER OESH OP

De website van Tijd voor Vechtsport.

Of de website van het NIVM over Oesh of de opleiding tot Oesh mentor.

MAATSCHAPPELIJKE STAGES

In de publicatie 'Leren van Meedoen' wordt uitgebreid aandacht besteed aan de maatschappelijk stage. Vanaf 2011 moeten alle leerlingen in het voortgezet onderwijs stage lopen bij maatschappelijke organisaties. Ongeacht de opleiding bedraagt de duur hiervan 30 uur. Een maatschappelijke stage houdt in dat jongeren vrijwilligerswerk doen tijdens hun middelbare schoolperiode. Een grote kans voor elke vereniging dus.

Voor verenigingen liggen hier de volgende mogelijkheden:

- Vrijwel elke vereniging is op zoek naar vrijwilligers, voornamelijk voor uitvoerend werk.
- De stage is een mooie opstap om jonge sporters langduriger te binden aan de sportvereniging, zodat zij hun vrijwillige inzet ook na afloop van de stage voortzetten.
- Jonge vrijwilligers vergroten de diversiteit van het vrijwilligersbestand. Jonge vrijwilligers vullen de vaak wat oudere clubtijgers goed aan, hebben interessante, eigentijdse oplossingen voor hardnekkige problemen en geven het soms stoffige imago van het vrijwilligerswerk weer glans.
- De inzet van maatschappelijk stagiairs werkt aanstekelijk voor andere jeugdleden. Zien organiseren doet organiseren!

De publicatie Leren van Meedoen is **hier** te downloaden.

Voor meer informatie over maatschappelijk stagiairs, kijk op deze **website**.

Sterkere verenigingen

8. Sturen op verbinding

Hoe houd je je club, samen met de (ouders van) leden, vitaal?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: STUREN OP VERBINDING (KNVB)

VERENIGING: VV TREKVOGELS

RESULTAAT:

MEER BETROKKENHEID VAN DE LEDEN

Hoe kunnen we de betrokkenheid van de leden vergroten? Deze vraag staat centraal in het traject 'Sturen op verbinding' waaraan VV Trekvogels heeft meegedaan. Onder deskundige begeleiding vinden vier intervisiebijeenkomsten plaats mét vier verenigingen en bij vier verenigingen. Het doel is om te leren van hoe de verschillende clubs de betrokkenheid van hun leden stimuleren. Sturen op verbinding is gericht op de cultuur binnen verenigingen.

De ervaring leert dat clubs met dezelfde uitdagingen worstelen en dat het werkt om elkaar hierbij te helpen. Door samen oplossingen te bedenken en te leren van goede voorbeelden, lukt het om als club vitaal te worden én te blijven.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- Het traject Sturen op verbinding behandelt de strategie, structuur en cultuur van een vereniging. De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in de strategie (waar staat de club voor?) en structuur (organigram, functiebeschrijvingen etc). Hierdoor is de cultuurkant onderbelicht gebleven, terwijl juist aan deze kant een beroep kan worden gedaan op de betrokkenheid van leden. Daarom wil de KNVB specifiek inzetten op de cultuur binnen de vereniging: hoe betrek je je leden bij het vitaal houden van de club?

VOETBALOUDER.NL

De campagne 'Voetbalouders staan achter hun kind' van de KNVB heeft als doel om ouders van voetballende kinderen meer bij de club te betrekken, bijvoorbeeld door ze als vrijwilliger in te zetten . Daarnaast krijgen actieve vrijwilligers meer waardering van anderen door de campagne.

De campagne bevat verschillende instrumenten, die allemaal op individuele basis door verenigingen te gebruiken zijn. Clubs worden gestimuleerd om eerst de eigen situatie in kaart te brengen en vervolgens te kijken op welke manier ouders willen meehelpen. Dit geeft ze concreet een doel om mee aan de slag te gaan.

Op **voetbalouder.nl** is meer informatie te vinden.

- Er zijn in Nederland bijna 30.000 sportverenigingen. Elke vereniging worstelt met dezelfde problemen en heeft op zijn eigen manier oplossingen bedacht. Door de kennis hierover te delen ontsluit de club een grote bron van informatie en inspiratie. Sturen op verbinding gaat niet uit van een overal werkende oplossing, maar probeert het oplossend vermogen van verenigingen te vergroten.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Participatie doelgroep*: De interactie tussen vertegenwoordigers van verschillende verenigingen wordt als leerzaam en inspirerend ervaren. Clubs zijn ervaringsdeskundigen in gemeenschappelijke problemen en dus goed in staat om de rol van adviseur te vervullen.

- *Begin bij de basis*: Deelnemers aan het traject Sturen op verbinding krijgen vooral een grondgedachte mee: om betrokkenheid bij de leden te creëren zal een club echt contact (verbinding) moeten leggen. Dat gaat verder dan het sturen van een brief of iets dergelijks. Hoewel praktische instrumenten altijd hulpzaam zijn, ligt de nadruk in het traject op het overbrengen van deze grondgedachte.

- *Plezier*: De bijeenkomsten moeten de deelnemers vooral inspiratie en energie geven. Plezier is daarbij van groot belang. Clubs organiseren de bijeenkomsten daarom vaak op drukke dagen. Zo blijven de bijeenkomsten levendig en is er ook aandacht voor zaken die goed gaan.

- *Professionele begeleiding*: De ondersteuning van de procesbegeleider helpt de deelnemers om hun problemen in te kaderen. Zo blijft het traject behapbaar. De procesbegeleider helpt daarnaast bij het opstellen van concrete actiepunten naar aanleiding van de bijeenkomsten.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van een Sturen op verbinding-traject bestaat uit:

1 procesbegeleider	40 uur / traject
4 x 2 vertegenwoordigers van verenigingen	20 uur / traject

KOSTEN

Procesbegeleider	€ 1.600 (= 40 x € 40)
Materiaal	€ 150

In de toekomst zal de KNVB aan deelnemers van het traject Sturen op verbinding een eigen bijdrage vragen. Dan worden de kosten deels gedekt en ontstaat er nog meer betrokkenheid van de deelnemers.

GOED OM TE WETEN

- De deelnemende verenigingen worden gestimuleerd om zichzelf te laten zien. Niet allen inhoudelijk, maar ook letterlijk. Elke bijeenkomst vindt plaats bij één van de deelnemende verenigingen.

- De KNVB heeft een filmpje ontwikkeld over de cultuur binnen de moderne vereniging. Het filmpje geeft een frisse kijk op de manier waarop de vereniging van de toekomst georganiseerd kan worden en is van toepassing op elke sportvereniging in Nederland.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER STUREN OP VERBINDING OP

De website van de KNVB.

OPLEIDINGEN BINNEN DE CLUB

Tijd voor Sport. Met dit project wil de KNVB bij haar verenigingen de kwantiteit en kwaliteit verbeteren op het gebied van arbitrage en voetbaltechniek. Deze verbetering moet op twee manieren tot stand komen: door het bijscholen van bestaand kader en het opleiden van nieuw kader.

Rode draad bij de opleidingstrajecten is het opleiden van kader op de eigen club. Hiermee verlaagt de KNVB de drempel om aan een opleiding mee te doen. Door een speciaal lesaanbod is het mogelijk om op dezelfde avond deelnemers op verschillende niveaus en/of disciplines op te leiden.

Speciale vermelding krijgt de opleiding Omgaan met afwijkend gedrag (voorheen: Winnen in en door Sport). Hierin leren trainers om jongeren die onder behandeling staan van Jeugdzorg, extra te begeleiden. Denk hierbij aan socialiseren, leren omgaan met autoriteit, agressieregulering, zelfverzekerder worden en omgaan met winst en verlies.

Sterkere verenigingen

9. Verenigingsmanager

Wat levert de inzet van professionele krachten op?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: VERENIGINGSMANAGER

VERENIGING: Z&PC, LAC, SPARTAAN, ZV OMMOORD EN ZPC

RESULTAAT:

GROEI EN BLOEI VOOR 5 ZWEMVERENIGINGEN

Vijf Rotterdamse zwemverenigingen hebben gezamenlijk een verenigingsmanager aangesteld. Deze manager fungeert als klankbord voor de besturen en als eerste aanspreekpunt voor de directe omgeving van de clubs (gemeente, bond, onderwijs). Bovendien is er een gezamenlijke promotieactiviteit en gemeenschappelijk kaderbeleid ontwikkeld. De verenigingsmanager draagt op deze manier bij aan de groei (ledenwinst) en bloei (vitale organisaties) van de zwemclubs.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- De zwemverenigingen willen actief werken aan het vitaliseren van de vereniging. Ze zoeken iemand die als 'trekker' in dit traject kan fungeren en praktische ondersteuning bij de uitvoering kan leveren.

- De verenigingsmanager is verantwoordelijk voor de contacten met gemeente, sportbond, onderwijs, zorg en zwembadexploitanten. Door gezamenlijk op te trekken lukt het de clubs om de banden met deze belanghebbenden aan te halen. De verenigingsmanager is de gangmaker van een aantal lopende processen; de bestuurders van de vereniging komen hierdoor weer aan het besturen toe. Ad hoc werken maakt plaats voor een lange termijn visie.

COMBINATIEFUNCTIONARIS

De overheid wil sportverenigingen versterken, met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sport voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk. Hiertoe is onder andere de combinatiefunctionaris in het leven geroepen. Een combinatiefunctionaris combineert, zoals de naam al zegt, werkzaamheden in twee sectoren. Dit betreft in veel gevallen een combinatie van onderwijs en sportvereniging.

In veel gemeenten zijn al combinatiefunctionarissen actief. De aantallen en voorwaarden voor inzet variëren nogal. De combinatiefunctionaris kan een waardevolle bijdrage leveren aan de organisatie van verschillende projecten bij een club. Vraag hierover naar meer informatie bij je sportbond, gemeente of NOC*NSF.

Meer informatie is te vinden op **combinatiefuncties.nl**

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking*: De verenigingsmanager onderhoudt contacten met de gemeente en de sportbond. Omdat de verenigingen gezamenlijk optrekken en de verenigingsmanager vijf clubs vertegenwoordigt, is deze samenwerking voor alle partijen erg waardevol.

- *Delegeren werkzaamheden*: Door het delegeren van een aantal werkzaamheden, kan het bestuur zich richten op het besturen van de club. Zo komt ze toe aan het bewaken van de langetermijnvisie en vindt er bestuurlijk overleg tussen de clubs plaats. Op uitvoerend niveau bewaakt de verenigingsmanager de samenwerking en sluiten andere vrijwilligers aan.

- *Draagvlak*: De inzet van de verenigingsmanager is het meest effectief als er binnen de club breed draagvlak voor is. De verenigingsmanager wordt dan overal bij betrokken en krijgt belangrijke informatie uit alle geledingen van de club.

WAT HEB JE NODIG

- Elke vereniging stuurt een vertegenwoordiger naar de stuurgroep, die verantwoordelijk is voor de inhoudelijke aansturing van de verenigingsmanager.

- Het werkgeverschap van de verenigingsmanager ligt bij Rotterdam Sportsupport. Uiteraard kan dit ook een van de clubs zijn of een Sportservice organisatie.

KOSTEN

1 fte (36 uur) in schaal 8 van de cao sport

FINANCIERINGSTIP

Bespreek de aanstelling van een combinatiefunctionaris met de gemeente. Dit kan de eigen bijdrage van elke vereniging beperken.

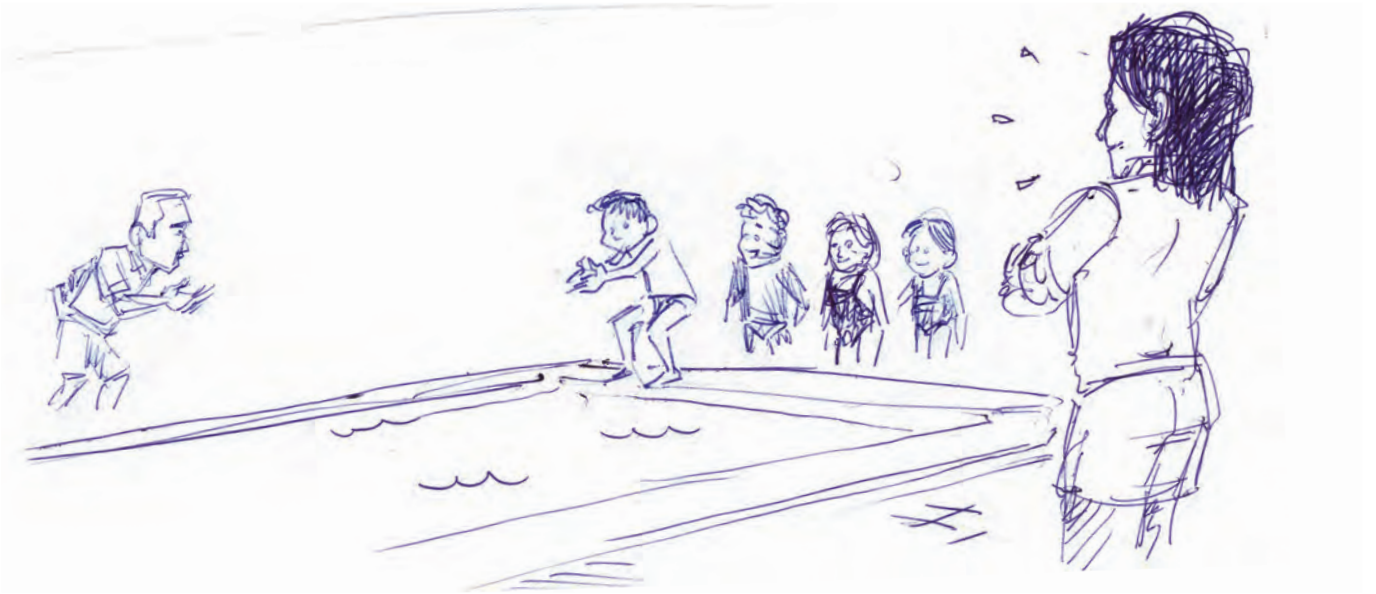

GOED OM TE WETEN

- De verenigingsmanager richt zich vooral op overkoepelende taken tussen de vijf verenigingen. Denk hierbij aan relatiemanagement (gemeente, bond, onderwijs) en gezamenlijke evenementen, kaderontwikkeling en accommodatiebeleid.

- De inzet van de verenigingsmanager heeft de clubs dichter bij elkaar gebracht. Ze ontwikkelen nu een gezamenlijke visie op de zwemsport en organiseren samen activiteiten. Twee clubs overwegen zelfs een fusie.

- Om verenigingen te helpen hun strategie te bepalen, maakt de Zwembond gebruik van het programma Clubkoers. Clubkoers is een online tool om beleidsplannen te maken met kennis en advies van speciaal opgeleide verenigingsadviseurs.

VERENIGINGSBEGELEIDING

Alle voetbalverenigingen van het programma Meedoen, zijn ongeveer drie jaar lang begeleid door een verenigingsbegeleider. In alle gevallen betrof het een maatwerktraject .
Elk half jaar werd met het bestuur concrete doelstellingen afgesproken. De verenigingsbegeleider kreeg gemiddeld vier uur per week om de club te ondersteunen in het proces om vitaler te worden.

De verenigingen werden intensief begeleid bij het bereiken van een aantal doelstellingen, meestal op het gebied van sociaal klimaat, ouderbetrokkenheid, bestuurlijke kracht, goede basisprocessen en wijkgerichtheid. Daarnaast werd in veel gevallen vrijwilligersbeleid opgesteld. Deze manier van werken is verder uitgewerkt in een inhoudelijk en procesgericht handboek, een opleiding voor verenigingsbegeleiders en een veelheid aan tools en instrumenten.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER HET MEEDOEN PROGRAMMA VAN DE ZWEMBOND OP

De website van Swim2gether.

Er is een boekje met de best practices van de zwemverenigingen uit het programma Meedoen. Bestellen kan door een e-mail te sturen naar levenlangzwemmen@knzb.nl. Via dit e-mailadres kan je ook de brochure met het totaalaanbod van de Zwembond voor een “Leven Lang Zwemmen” aanvragen.

Sterkere verenigingen

10. FUNdamentals

Welke instrumenten heeft je kader nodig voor de begeleiding van jeugdleden?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: FUNDAMENTALS (KNKF)

VERENIGING: VAN 'T HOF

RESULTAAT:

POSITIEVE INVLOED OP HET GEDRAG VAN 160 MOEILIJK BEREIKBARE JONGEREN

Bij boksvereniging Van 't Hof wordt de bokssport ingezet om kinderen te leren respectvol met elkaar om te gaan. Hierbij zet men FUNdamentals in als instrument. FUNdamentals is vanuit Tijd voor Vechtsport ontwikkeld en omvat een vechtsporttak overschrijdend lespakket, waarin het plezier in sporten voorop staat. Door intensief met jongeren te sporten, krijgt de vereniging de kans om hun omgangsvormen ongemerkt te verbeteren.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- FUNdamentals draait om plezier en een positief leerklimaat. Plezier is het middel waarmee de principes van vechtsport op de deelnemers worden overgebracht.

- Vechtsport spreekt ook moeilijk bereikbare jongeren erg aan. Het maakt niet uit voor welke sport zij uiteindelijk kiezen of op welk niveau ze willen sporten. Het doel is immers om hun gedrag positief te beïnvloeden door middel van de sport.

- Jongeren luisteren vaak beter naar een bokstrainer dan naar een ouder of een docent. Er is daarom een aantal kleine groepen samengesteld (in samenspraak met de lokale VMBO school) waarmee de vereniging intensief aan de slag gaat.

- De jongeren worden benaderd als gewone sporters en niet als probleemjongeren. Binnen elke groep heerst een veilige sfeer, waardoor de jongeren open staan voor reflectie op hun gedrag.

FIGHT RIGHT KEURMERK

Vanuit het programma Tijd voor Vechtsport is het Fight Right Keurmerk ontwikkeld. Dit is een keurmerk waarmee vechtsportverenigingen kunnen laten zien dat ze op een veilige en verantwoorde wijze sport aanbieden, binnen een goed pedagogisch klimaat en waar maatschappelijke betrokkenheid een belangrijke plek heeft. Het keurmerk is alleen aan te vragen voor vechtsportverenigingen, maar de beginselen werken inspirerend voor alle clubs die sport als maatschappelijk bindmiddel willen inzetten.

Kijk voor meer informatie op de **website**.

- Het aanbod sluit aan bij de doelstelling van de VMBO school en de belevingswereld van de jongeren. Hierdoor ontstaat er een win-win situatie.
  De boksvereniging biedt de jongeren een zinvolle vrijetijdsbesteding, helpt ze bij hun maatschappelijke ontwikkeling en het ledenaantal stijgt vanzelf mee. Van de 160 bereikte jongeren heeft een groot deel een positieve gedragsverandering laten zien en is ook lid geworden van de boksvereniging.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking*: Van 't Hof werkt samen met de plaatselijke VMBO school en een welzijnspartner. Deze partijen hebben een actieve rol in de projectorganisatie, waardoor bij alle partijen draagvlak ontstaat. Samen stellen ze de groepen samen waar Van 't Hof mee aan de slag gaat om te werken aan weerbaarheid of agressieregulatie.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van Van 't Hof bestaat uit:

Projectleider	3 uur / week
Administratieve kracht	1 uur / week
Gediplomeerde trainer	3 uur / week
Poule van 2 hulptrainers	3 uur / week

Verder maakt een vertegenwoordiger van de VMBO school onderdeel van het projectteam uit.

KOSTEN

Personeel	€ 5.000 / jaar
Materiaal	€ 2.000 / jaar

FINANCIERINGSTIP

- De eerste twee jaar van het project participeert de school kosteloos, op voorwaarde dat zij plaats neemt in de projectorganisatie en de jongeren enthousiasmeert voor de training.
  In de eerste twee jaar wordt zo commitment opgebouwd waardoor de school in de laatste twee jaar bereid is de interventie zelf te betalen.

- Het traject loopt nu nog door en kan een zonnige toekomst tegemoet zien. Dit kan de eigen bijdrage van elke vereniging beperken.

- *Oog voor maatschappelijke impact*: Door de inzet van vechtsport als pedagogisch instrument biedt van 't Hof de scholen een sportaanbod, én een oplossing voor maatschappelijke problemen. Op deze manier onderscheidt de vereniging zich van aanbieders van 'gewone' schoolsport.

- *Plezier*: Binnen FUNdamentals staat plezier voorop. Dit motiveert de deelnemers om structureel te blijven sporten. Zo lang de jongeren blijven sporten staan ze open voor gedragsverandering.

GOED OM TE WETEN

- De VMBO school waar Van 't Hof mee samenwerkt heeft een leerkracht vrijgemaakt om het traject een aantal uren per week te begeleiden . Dit was heel belangrijk voor het slagen van het project en zorgt ervoor dat de school ook op lange termijn betrokken blijft.

- Om de naam van de training beter aan te laten sluiten bij de belevingswereld van jongeren, bedacht Van 't Hof de naam Mattie-training.

- Sommige jongeren hebben behoefte aan een agressieregulatietraining. In deze behoefte kan het Nederlands Instituut voor Vechtsport en Maatschappij voorzien. Het NIVM is ook in staat om docenten voor dergelijke trainingen op te leiden.

- Het instructiepakket FUNdamentals bestaat uit een dvd met een theoretisch handboek en werkboek waarin diverse spelvormen stapsgewijs worden omschreven. Bovendien is er een 1-daagse cursus waarin de verschillende vormen uitgelegd worden.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER FUNDAMENTALS OP

De website van FUNdamentals.
Of klik hier voor een artikel over Van 't Hof.

Sterkere verenigingen

11. Tijd voor Korfbal

Hoe ziet een multiculturele sportvereniging er uit?

MEEDOEN
ALLE JEUGD
DOOR SPORT

NAAM: TIJD VOOR KORFBAL

VERENIGING: PSV KORFBAL

RESULTAAT:

EEN OPEN VERENIGING

PSV Korfbal is van oudsher een open vereniging, maar kroop de afgelopen jaren steeds meer in haar schulp. De sfeer in de club veranderde en het was moeilijker om wensen gerealiseerd te krijgen, bijvoorbeeld bij de gemeente. Om deze ontwikkeling te doorbreken heeft de club de samenwerking gezocht met een islamitische basisschool.

In eerste instantie leidt dit tot kennismakingsactiviteiten over en weer. PSV Korfbal geeft korfballessen op de school en nodigt vertegenwoordigers van de school uit om het clubhuis te bezoeken. Door alle activiteiten is er weer een open cultuur in de vereniging ontstaan, zijn de banden met de gemeente aangehaald en heeft men een sterke connectie met de Marokkaanse gemeenschap opgebouwd.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- PSV Korfbal profileert zich graag als een open vereniging. Hiervoor moet de blik naar buiten gericht zijn zodat er kan worden ingespeeld op maatschappelijke ontwikkelingen.

- Vanuit positieve en persoonlijke relaties wil PSV Korfbal allochtone ouders en kinderen betrekken bij de vereniging.Binnen de club is daarvoor een werkgroep ontstaan die toenadering tot andere culturen zoekt. De eerste stap was de samenwerking met de islamitische basisschool.

THEMABIJEENKOMSTEN INTERCULTURALISATIE

Om het begrip voor andere culturen bij korfbalverenigingen te vergroten, heeft het korfbalverbond themabijeenkomsten georganiseerd over interculturalisatie. Verenigingen worden zo voorbereid op de komst van (meer) allochtone leden en zich bewust gemaakt van acties om integratie te bevorderen en ledenbehoud te bewerkstelligen.

Het uitgangspunt voor de bijeenkomsten is: “We zijn allemaal gelijkwaardig, maar we zijn zeker niet gelijk”. Vooral de verschillen tussen de culturen komen in de bijeenkomsten aan bod.

Omdat de themabijeenkomst van grote waarde is gebleken voor de verenigingen, heeft het korfbalverbond besloten om er een dvd van te maken. Interesse in zo’n dvd? Neem contact op met de servicedesk van het KNKV via servicedesk@knkv.nl.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking*: PSV Korfbal heeft nadrukkelijk de samenwerking gezocht met een islamitische basisschool en stichting Kleurrijke Stad. Hoewel de uitkomst van deze samenwerking niet vooraf vaststond, hadden alle partijen het geloof dat ze van deze samenwerking konden profiteren.

- *Plezier*: Bij elke succesvolle samenwerking van PSV Korfbal was er sprake van een persoonlijke klik. De leden van de werkgroep zijn vooral persoonlijk erg gemotiveerd, wat een belangrijk onderdeel is van het plezier dat ze aan de maatschappelijke activiteiten beleven.

WAT HEB JE NODIG

De werkgroep van PSV Korfbal bestaat uit zeven personen:
1 voorzitter
2 vertegenwoordigers voor alle externe contacten
4 enthousiastelingen die het beleid van de vereniging uitdragen.

Voor de activiteiten van de werkgroep is geld nodig. Hiervoor kun je aanspraak maken op een deel van de totaalbegroting, bijvoorbeeld in het kader van ledenwerving. Als het traject zijn vruchten begint af te werpen kan dit deel van de begroting procentueel gaan groeien.

- *Motivatie*: De werkgroep van PSV Korfbal bestaat uit zeven leden. Zij zijn allemaal sterk gemotiveerd om het maatschappelijke traject van de club te doorlopen. Hierdoor zijn de kortetermijnresultaten of de reacties van andere leden minder van invloed op het beleid. De werkgroep blijft koersvast.

Goed om te weten

- PSV Korfbal biedt nu lessen aan op meerdere basisscholen. Daarnaast organiseert de club jaarlijks met Kleurrijke Stad en twee andere korfbalclubs een scholentoernooi. Ook is de relatie met de gemeente hechter geworden.

- Er is een nieuwe stichting opgericht: de stichting Korfbal Marokko-Nederland. Deze stichting zet zich in voor het stimuleren van korfbalsport in Marokko. De resultaten zijn spectaculair te noemen en dragen bij aan de positieve cultuuromslag binnen PSV Korfbal.

- DE KNVB heeft een filmpje gemaakt over culturele verschillen binnen de sportvereniging. Klik hier om dit filmpje te bekijken.

Instrumenten meedoen

Tijdens het programma Meedoen heeft het NISB meerdere instrumenten ontwikkeld waarmee verenigingen de integratie en het werven en behouden van allochtone leden kunnen bevorderen.

Meer doen!
Deze **brochure** geeft inzicht in de knelpunten rondom het betrekken van allochtone jeugd en hun ouders bij de vereniging of bond. In deze brochure worden handvatten en oefeningen gegeven om de situatie te verbeteren. Ook is een aantal inkoppers gegeven die in de praktijk inzicht bieden en helpen bij het binden van allochtone jeugd.

Club zoekt kleur
In deze **uitgave** staat relevante informatie die gemeenten en sportbonden helpt om hun projecten uit te voeren. De informatie is samengesteld op basis van vragen vanuit de sportbonden over vier onderwerpen: culturele verschillen, interculturele communicatie, intercultureel organiseren en lokale samenwerking.

Of kijk voor meer informatie over PSV Korfbal op

De **website** van Tijd voor Korfbal.
Of de **website** van de stichting Korfbal Marokko-Nederland.

Sterkere verenigingen

12. Sportiviteit & respect

Hoe creëer je een sfeer van sportiviteit & respect?

MEEDOEN
ALLE JEUGD
DOOR SPORT

NAAM: SPORTIVITEIT & RESPECT (KNVB)

VERENIGING: DSS

RESULTAAT:

EEN OPEN SFEER WAARIN MEN ELKAAR OP GEDRAG KAN AANSPREKEN

Voetbalclub DSS neemt het onderwerp sportiviteit & respect serieus. De club heeft een speciale werkgroep opgericht, DSS = SPORT. Deze werkgroep organiseert verschillende activiteiten, waaronder een 4-delige, door de KNVB ontwikkelde workshop. Tijdens deze workshop leren de kaderleden, trainers en coaches om binnen de vereniging een klimaat van sportiviteit en respect te creëren. Bovendien brengt de club dit onderwerp onder de aandacht van haar leden met behulp van borden, posters en flyers.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- Mensen aanspreken op hun gedrag is voor iedereen moeilijk, zeker in een kleine gemeenschap als een vereniging. Om die reden ontwikkelde de KNVB de workshop sportiviteit & respect voor haar verenigingen. Deelnemers leren om elkaar op gedrag aan te spreken op een manier die door iedereen wordt geaccepteerd.

- DSS wil het onderwerp sportiviteit & respect stevig verankeren in de vereniging. Er is daarom een werkgroep opgericht die zich uitsluitend met dit onderwerp bezighoudt. Door een aantal concrete maatregelen en activiteiten lukt het om het aantal vervelende incidenten terug te brengen.

BE A BASKETBALL STAR

Be a Basketball STAR is een innovatief en veelzijdig product van de Basketballbond (NBB) voor kinderen van 6-12 jaar. Het aanleren van gewenst gedrag staat hierbij centraal. De deelnemers komen in aanraking met Sportiviteit, Teamwork, Acceptatie en Respect. Boven alles staat plezier voorop.

Het product bestaat uit een lessenreeks met bijbehorend lesmateriaal om de kinderen spelenderwijs kennis te laten maken met basketball. Naast het sportieve gedeelte, krijgen ook sociale, pedagogische en educatieve aspecten veel aandacht. BSO's, NSO's, (brede) scholen, maar ook combinatiefunctionarissen kunnen met dit product een laagdrempelig sportaanbod doen. Affiniteit met het geven van trainingen of sportlessen is gewenst, maar niet noodzakelijk.

Klik **hier** voor meer informatie.

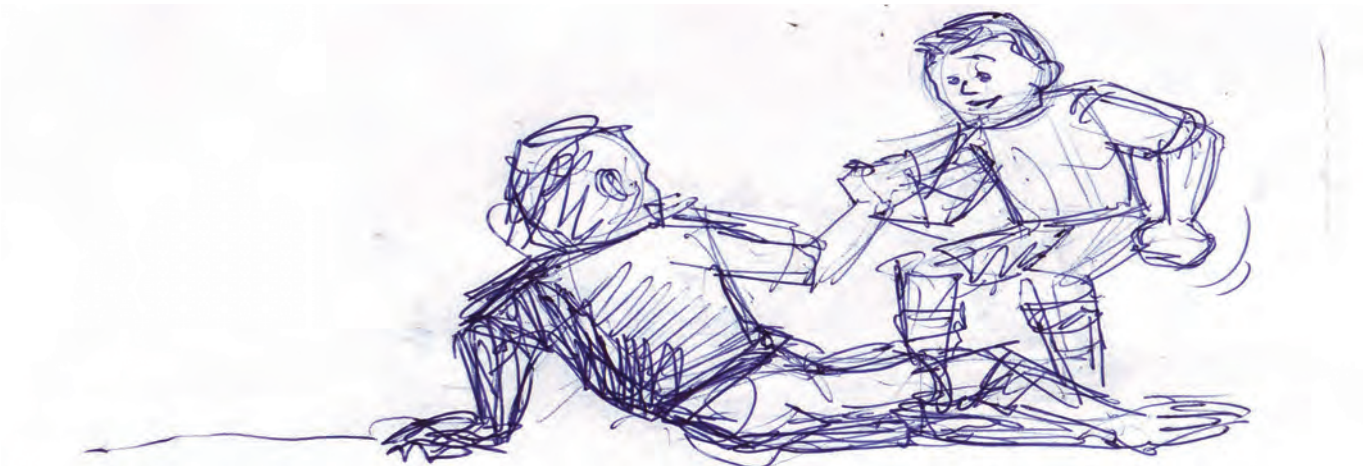

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Kwaliteit kader*: Het onderwerp sportiviteit & respect wordt door DSS stevig in de vereniging verankerd. Dit wordt met name bereikt door het verenigingsbestuur en de technische commissie(s) actief bij het volledige traject te betrekken. Daarnaast wordt een werkgroep gevormd die ervoor zorgt dat het onderwerp continue aandacht krijgt.

- *Participatie doelgroep*: De workshops van de KNVB zijn geschikt voor bestuur, commissieleden, trainers en coaches. Ook ouders kunnen aansluiten. Zo is het mogelijk om alle geledingen binnen een club bij dit proces te betrekken.

- *Professionele begeleiding*: Voor de workshops van de KNVB zijn opgeleide trajectbegeleiders beschikbaar. Zij kunnen gebruik maken van speciaal ontwikkelde instructiematerialen. Ook is een pakket samengesteld waarmee verenigingen zelf aan de slag kunnen.

WAT HEB JE NODIG

Voor de workshop 'sportiviteit & respect' van de KNVB heb je nodig:

- 1 opgeleide trajectbegeleider Sportiviteit & Respect.
- Zo veel mogelijk deelnemers.
- Een geschikte ruimte waar ook de bijbehorende DVD vertoond kan worden.

KOSTEN

Trajectbegeleiding van 20 uur	€ 800
Materiaal	€ 150

GOED OM TE WETEN

- Het traject wordt alom gewaardeerd vanwege het gebruik van aansprekende filmbeelden, leuke spelvormen en activerende discussiethema's.

- Er is ook een toolbox beschikbaar om het thema respect blijvend onder de aandacht te kunnen brengen bij nieuwkomers. Hoewel geadviseerd wordt te starten met het traject en de geschoolde trajectbegeleiders, zouden de sterkere verenigingen met het pakket ook zelf aan de slag kunnen.

- Het traject blijkt een bijdrage te leveren aan het overbruggen van culturele verschillen.

- Binnen de voetbalbond hebben inmiddels bijna 150 verenigingen het traject doorlopen.

PEANUTBASKETBALL

Steeds meer kleine kinderen stoppen met basketball omdat er te weinig teamgenootjes zijn. Kinderen worden hierdoor in een team met oudere spelers geplaatst of meisjes worden aan jongensteams toegevoegd. Om deze trend te stoppen, ontwikkelt de Basketballbond (NBB) Peanutbasketball.

Peanutbasketball is bedoeld voor kinderen in groep 3 tot en met 8 van de basisschool. Het is een spelvorm die op een half veld met twee baskets op minihoogte gespeeld wordt. Het draait bij Peanutbasketball om de FUNdamentals van het spel. Daarnaast staan de STAR-waarden centraal. STAR staat voor Sportiviteit, Teamwork, Acceptatie en Respect. Deze sociale vaardigheden worden getraind en kinderen leren omgaan met succes en tegenslag. Het allerbelangrijkste is echter dat sporten FUN is! In plaats van een eindrangschikking worden individuele prijzen en teamprijzen uitgereikt voor bijvoorbeeld inzet, sportiviteit en respect.

Klik **hier** voor meer informatie over Peanutbasketball.

Externe oriëntatie

13. City Streetball

Hoe oriënteert een vereniging zich op zijn directe omgeving?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: CITY STREETBALL (NBB)

VERENIGING: BV HIGH FIVE

RESULTAAT:

ZICHTBAARHEID VAN SPORT EN VERENIGING IN DE WIJK

High Five organiseert van april tot en met oktober clinics voor jongeren van 7 tot en met 17 jaar. De clinics vinden plaats op basketballpleinen in de stad, waarmee de sport voor iedereen zichtbaar wordt. De vereniging verlengt tegelijk het seizoen en kan 12 maanden per jaar sport aanbieden aan haar (potentiële) leden.

De clinics richten zich op sportieve, en sociale vaardigheden van de deelnemers via het STAR principe (Sportiviteit, Teamwork, Acceptatie, Respect), dat door de Basketballbond (NBB) is ontwikkeld. De deelnemers betalen € 5 voor deelname aan de clinics, waarmee zij streetball lid van de vereniging worden. Dankzij City Streetball realiseert High Five niet alleen ledenwinst ook de leefbaarheid in de wijk is aantoonbaar toegenomen.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- De NBB zet in op City Streetball om jongeren in de wijk kennis te laten maken met basketball. De promotieactiviteiten zijn succesvol omdat de deelnemers niet alleen sportieve, maar ook sociale vaardigheden leren.

- High Five wil meer bijdragen aan de leefbaarheid in de wijk. Dit opent de deur voor samenwerking met relevante partners op het gebied van accommodatie en financiële ondersteuning.

VOETBALSCHOOL AVV SLOTERDIJK

Met het project ´de Voetbalschool´ wil AVV Sloterdijk kinderen van 8-14 jaar bij de club laten voetballen. In aansluiting op kennismakingslessen op school, biedt AVV Sloterdijk enthousiaste kinderen een lidmaatschap van de Voetbalschool aan. Kinderen krijgen zo de kans om jaarlijks 30 tot 36 voetbaltrainingen op de club te krijgen, zonder andere verplichtingen. Door deze manier van werken overbrugt AAV Sloterdijk het gat tussen kennismakingslessen en een volwaardig lidmaatschap. Ook helpt de Voetbalschool tegen het ontstaan van wachtlijsten, omdat de club iedereen een alternatief kan bieden.

Belangrijk onderdeel binnen de Voetbalschool is de betrokkenheid van ouders. Zij zijn verplicht om de contributie zelf te komen betalen bij de aftrap van elke sessie. AVV Sloterdijk maakt van dit moment gebruik om de ouders meer informatie te geven over de vereniging en de Voetbalschool. Ook worden de ouders door de club uitgenodigd om de laatste training bij te wonen. Voor het project Voetbalschool heeft AVV Sloterdijk de **Groene Bal** ontvangen van de Stichting Meer dan Voetbal.

- High Five wil gedurende het gehele jaar sportactiviteiten aanbieden.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking*: High Five staat aan de basis van een basketballwerkgroep, die de samenwerking coördineert tussen vereniging, gemeente, woningbouwcoöperatie en partijen als de Richard Krajicek en Johan Cruyff Foundation.

- *Oog voor maatschappelijke impact*: City Streetball biedt meer dan alleen basketball. Dankzij de activiteiten en de samenwerking met verschillende partners is de leefbaarheid in de buurt aantoonbaar vergroot.

- *Manier van aanbieden*: City Streetball is laagdrempelig, dynamisch (want 3 tegen 3) en heeft een stoer imago. Hierdoor past het goed bij de belevingswereld van de doelgroep, 7 tot 17-jarige jongeren.

WAT HEB JE NODIG

Het projectteam van City Streetball bestaat uit:

1 projectleider	6 uur / week
3 trainers	2 uur / week

KOSTEN

Projectleider (200 uur)	€ 4000
Clinicians (180 uur)	€ 2700
Materiaal (Streetball tools NBB)	€ 500

Het Streetball materiaal bestaat uit een lessenpakket, strippenkaarten, hesjes, basketballen, banners en t-shirts voor de coaches.

FINANCIERINGSTIP

City Streetball is goed voor de leefbaarheid van een wijk. Hierdoor zijn de gemeente , woningbouwcoöperaties en maatschappelijke fondsen onder voorwaarden bereid om bij te dragen aan de kosten voor het project.

GOED OM TE WETEN

- De opgerichte basketball werkgroep staat ook aan de basis van een aantal NBB-producten zoals **Basketball's Cool**, Streetball Masters en **Peanutbasketball**.

- De NBB heeft een ondersteuningspakket ontwikkeld voor alle verenigingen die met City Streetball aan de slag willen.

- De Nederlandse Basketball Bond heeft onderzoek gedaan naar het overbrengen van sport naar de wijk. De resultaten van dit onderzoek zijn terug te vinden in dit **rapport**.

PLAYGROUNDS

Playgrounds kunnen een centrale rol innemen bij het aanbieden van sport in de wijk. Een playground is een pleintje of veld waar de jeugd kan spelen en/of sporten. Over het algemeen kan je bij playgrounds ook sportmateriaal lenen.

Een playground is een veilige omgeving om te sporten. Bovendien brengen ze de sport dichterbij de mensen, zowel fysiek (in de wijk) als financieel (goedkoop in het gebruik). Bekende aanbieders van playgrounds zijn de Johan Cruyff Foundation en de Richard Krajicek Foundation. De criteria om in aanmerking te komen voor een playground vind je hier:

Richard Krajicek Foundation
Johan Cruyff Foundation

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER CITY STREETBALL OP

De website van City Streetball of BV High Five.

Externe oriëntatie

14. Urban Judo

Op welke manieren kunnen verenigingen succesvol samenwerken?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: URBAN JUDO

VERENIGING: STICHTING BUDO SPORT ARNHEM

RESULTAAT:

119 NIEUWE LEDEN IN 4 JAAR TIJD

Budo Sport Arnhem is een open club. Deze stichting is altijd op zoek naar mogelijkheden om samen te werken, uit te breiden of nieuwe activiteiten aan te bieden. Hiermee heeft de club een prominente plek verworven in het Arnhemse sportnetwerk.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- Budo Sport Arnhem wil meer zijn dan alleen een judoclub. Om ook andere activiteiten te ontwikkelen, binnen en buiten het clubgebouw, werkt de club samen met andere organisaties. Zo zijn de gemeente Arnhem, plaatselijke onderwijsinstellingen en collega sportclubs betrokken bij Budo Sport Arnhem.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking*: Budo Sport Arnhem werkt samen met Sportbedrijf Arnhem en lokale onderwijsinstellingen. Het is hierdoor gelukt om op 29 basisscholen clinics te verzorgen.

- *Aandacht voor de fysieke omgeving*: Veel kinderen in Arnhem wonen ver van een sportvereniging af. Om die reden heeft de club vier dependances opgericht in verschillende wijken.

- *Aandacht voor de sociale omgeving*: Sommige kinderen werden geen lid omdat de moeders hen niet op de fiets konden brengen. Als reactie hierop heeft de stichting fietslessen voor allochtone moeders georganiseerd, tijdens de budoles van de kinderen.

SAMENWERKING JUDOCLUBS AMSTERDAM

In Amsterdam werken vijf judoclubs samen. De kracht van de samenwerking is dat de clubs elkaar zowel op als naast de mat versterken. Op het gebied van topjudo is een stichting opgericht en worden gezamenlijk toernooien georganiseerd. Belangrijker is misschien nog wel dat de clubs nu een eenheid vormen richting externe partijen, zoals de gemeente. Dit heeft onder andere geresulteerd in de aanstelling van een judocoördinator, waardoor de slagvaardigheid van de verenigingen is vergroot.

Kijk voor meer informatie over deze samenwerking op deze **website**.

- *Oog voor maatschappelijke impact*: Budo Sport Arnhem kiest de wijken waar ze actief is zorgvuldig uit, rekening houdend met de maatschappelijke impact van een dependance . De activiteiten van de club sluiten hierdoor goed aan bij het beleid van het Sportbedrijf.

FINANCIERINGSTIP
Budo Sport Arnhem doet mee aan vele activiteiten en programma's. Door haar nauwe betrokkenheid en grote netwerk is de club goed op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en financiële kansen.

- *Plezier*: Bij Budo Sport Arnhem gaat het vooral om het plezier in de sport. Om zo veel mogelijk mensen te bereiken biedt de club inmiddels 19 verschillende sporten aan.

GOED OM TE WETEN

- Budo Sport Arnhem wil met het clubgebouw een huiskamergevoel bieden. Kinderen kunnen er spelen en ouders worden gestimuleerd om op de club een bijdrage te leveren.

- De integratie binnen de club krijgt vorm in het fietsmoeder adoptie project. Elke moeder die lid is van de fietsgroep van Budo Sport Arnhem, is gekoppeld aan een lid van de club. Samen ondernemen ze wekelijks een activiteit (bijv. boodschappen doen), waardoor nieuwe contacten tot stand komen.

- Budo Sport Arnhem werkt ook samen met twee naburige vechtsportclubs (aikido en jiu jitsu). Zij huren bij Budo Sport ruimte om lessen te geven en trainers van beide clubs nemen lessen over bij uitval van docenten.

- Om het aanbod van de club, zowel op de eigen locatie als in de dependances, nog voller te maken onderzoekt de stichting de mogelijkheid om met collega sportclubs samen te werkenop het gebied van sport en onderwijs.

SCHOOLSPORTVERENIGING

De schoolsportvereniging, een initiatief van Rotterdam Sportsupport, wil kinderen structureel sport aanbieden in de eigen wijk of in de buurt van school. Bij de schoolsportvereniging kunnen meerdere scholen in de wijk zich aansluiten.

Voor het verzorgen van de diverse sporttrainingen in de wijk doet Rotterdam Sportsupport een beroep op sterke sportverenigingen. Deelnemende sportverenigingen krijgen dus eigenlijk een satellietlocatie in de wijk. Dat levert niet alleen nieuwe leden op. De sportverenigingen dragen op deze manier ook een steentje bij aan een gezonde en sportieve toekomst voor de Rotterdamse jeugd. Daarnaast krijgt de wijk een positieve impuls.

Kijk voor meer informatie op **schoolsportvereniging.nl**.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP

De website van Budo Sport Arnhem.

Externe oriëntatie

15. School & voetbal

Hoe organiseer je de samenwerking tussen vereniging en onderwijs?

MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT

NAAM: SCHOOL & VOETBAL (KNVB)

RESULTAAT:

120 BETROKKEN VERENIGINGEN IN NEDERLAND

De KNVB heeft het project School & voetbal ontwikkeld. Kinderen maken op school kennis met voetbal, om ze enthousiast te maken voor het lidmaatschap van een (zaal) voetbalvereniging. Daarbij wordt een structurele samenwerking tot stand gebracht tussen het onderwijs en de voetbalvereniging.

Een schooltraject School & voetbal bestaat uit drie fases. In de eerste fase geven trainers van de vereniging voetbaltraining op de school tijdens de gymles. In de tweede fase zijn er naschoolse activiteiten. Deze vinden direct na schooltijd plaats in de omgeving van de school; dit kan zijn op een Playground, een KNVB Cruyff Court of een gymzaal/sporthal. Tenslotte (fase 3) kunnen de kinderen die enthousiast zijn geworden meedoen met de trainingen bij de verenigingen. Het uiteindelijke doel is een lidmaatschap van de voetbalvereniging en structurele deelname aan competitie.

ACHTERLIGGENDE GEDACHTE

- De KNVB stelt vast dat er een afstand is ontstaan tussen de club en potentiële leden. Deze afstand is in de eerste plaats fysiek. De vereniging ligt vaak ver van de wijk en de scholen af.

- Daarnaast kunnen veel (allochtone) ouders zich geen voorstelling maken van de gang van zaken op een vereniging. Dit betekent dat ze minder snel geneigd zijn hun kinderen bij een vereniging aan te melden.

- De KNVB ziet in de samenwerking met het basisonderwijs een ideale kans om zich aan de doelgroep 6-12 jarigen en hun ouders te presenteren. Hiermee verkleint ze de afstand tussen de club en haar potentiële leden, zowel fysiek als gevoelsmatig.

- Om van kennismaking tot structureel lidmaatschap te komen doorloopt het School & voetbal traject de hierboven beschreven 3 fases. Daarnaast is er voortdurend aandacht voor de betrokkenheid van de ouders.

GOED OM TE WETEN:

- De KNVB heeft een lespakket ontwikkeld om het School & voetbal traject op de scholen te begeleiden.
- Zowel de **Zwembond** als de **Atletiekunie** hebben een stappenplan ontwikkeld voor schoolgaande verenigingen.

WAT HEB JE NODIG?

Een gemiddeld School & voetbal traject vraagt een inzet van een vereniging van ongeveer 50 uren. Daarnaast kan elke vereniging een pakket met materialen aanschaffen. De prijs hiervoor bedraagt € 800. Tenslotte voorziet de KNVB in verenigingsondersteuning, die de club helpt om plannen te maken, maar ook voetbaltechnische ondersteuning kan bieden.

VERENIGING: FC PRESIKHAAF

RESULTAAT:

NEGEN NIEUWE JEUGDTEAMS

FC Presikhaaf gaat de samenwerking met basisscholen in de buurt aan. De club maakt hierbij gebruik van een drietrapsraket. Gediplomeerde trainers verzorgen eerst kennismakingstrainingen op de school. Vervolgens gaat de club met de enthousiaste kinderen verder op een trapveldje in de buurt. De laatste stap is een wekelijkse instuiftraining op de vereniging. Als gevolg van deze geleidelijke kennismaking met de sport en de vereniging is de jeugdafdeling van de club uit de as herrezen.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Kwaliteit kader*: De trainingen worden verzorgd door gediplomeerde trainers. De activiteiten moeten voor alle kinderen aantrekkelijk zijn, ongeacht leeftijd, geslacht of het feit dat ze al actief in de sport zijn. De trainer is vooral pedagogisch medewerker en minder (voetbal)trainer.

- *Aandacht voor de fysieke omgeving*: Door de sport eerst naar de scholen toe te brengen kunnen kinderen er op een veilige manier mee kennismaken. De deelnemers worden als het ware stap voor stap meegenomen naar de club zelf, die verder weg is dan de school.

- *Aandacht voor de sociale omgeving*: FC Presikhaaf houdt rekening met de sociale achtergrond van de deelnemers aan School & voetbal. Veel ouders zijn niet bekend met het verenigingsleven in Nederland. Op school is het mogelijk om met deze ouders in contact te komen en informatie over de club te delen.

VERENIGING: FC GOLDENSTARS

RESULTAAT:

COMPETITIE MET 15 TEAMS VAN MOEILIJK BEREIKBARE JONGEREN

In het Amsterdamse stadsdeel Zeeburg werken basisscholen, zaalvoetbalvereniging FC Goldenstars, het stadsdeel en de KNVB samen om kinderen meer te laten bewegen en hen bij de georganiseerde sport te betrekken. De basisscholen en de club organiseren wekelijks een naschools zaalvoetbalevenement voor kinderen (jongens en meisjes) uit groep 7 en 8. De kinderen in dit stadsdeel komen vaak uit een lagere sociale en economische klasse.

Het unieke van dit project is dat er in de wijk van de kinderen nieuw structureel sportaanbod wordt gecreëerd onder de vlag van de basisscholen. De basisscholencompetitie neemt een aantal belangrijke drempels voor sportparticipatie weg, zoals de kosten, de samenwerking met scholen en de afstand tot de vereniging.

KRITISCHE SUCCESFACTOREN

- *Samenwerking:* FC Goldenstars werkt nauw samen met de basisscholen. Zij staan rechtstreeks in contact met de doelgroep en hun ouders. Via de basisscholen lukt het om de kinderen met zaalvoetbal kennis te laten maken. De aangestelde combinatiefunctionaris is bij deze samenwerking cruciaal.

- *Aandacht voor de fysieke omgeving:* De basisscholencompetitie wordt georganiseerd in de centraal in het stadsdeel gelegen sporthal Zeeburg. Hiermee verkleint FC Goldenstars de afstand tot de vereniging, zowel letterlijk als gevoelsmatig.

- *Ouderbetrokkenheid:* De sleutel tot participatie van de jongeren is betrokkenheid van de ouders. Om deze reden worden zij in het gehele traject geïnformeerd en betrokken door FC Goldenstars.

OF KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER SCHOOL & VOETBAL OP

De website van FC Goldenstars.
Voor een handleiding basisscholencompetitie klik hier.
Of bekijk artikelen over School & Voetbal van SportKnowHowXL, de KNVB, NOC*NSF of Scoolsport.

Atletiekunie

JUDO BOND NEDERLAND

KNBSB

Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie

KNKF

KNKV

KNVB

KNZB

nbb
nederlandse basketbal bond

NISB Nederlands Instituut voor Sport & Bewegen

NOC*NSF